

मसं वाक्यं स्यादुत्तरोत्तरम् । यथा विक्रमोर्वश्याम्
 उर्वशी । “जम्बु जम्बु मङ्गाराखो । राजा । मया
 नाम जितं यस्य त्वया जय उदीर्यते इत्यादि” । “वि-
 रोधो व्यसनप्राप्तिः—यथा चण्डकीशिके राजा “नू-
 नमसमीक्ष्यकारिषा मयान्तेनेव स्फुरच्छिखाकनापो ज्व-
 लनः पङ्कजं सनाक्रान्तः”—कृतस्यानुनयः पुनः । “स्वा-
 त्पयुं वासन—रत्नावल्याम् विदुः “भो मं कुप्य एसा
 हि कदलीचरन्तरं गदेत्यादि” —पुष्प विशेषवचनं
 मतम् । यथा तत्रैव राजा “इत्ते गृहीत्वा स्वयं
 नाटयति” विदुः “भो बन्धु एसा कदलेन सिरी तए
 खानावाटदा” राजा । वयस्य सत्यम् “जीरेषा पा-
 चिरमस्याः पातिजातस्य पञ्चवः । कुतोऽन्यथा पबलेष
 कोदकस्यामृतद्रवः” । “प्रत्यक्षनिष्ठुरं वज्रं—यथा
 तत्रैव राजा “कयमिह सोऽहं त्वया ज्ञातः” सुसं ।
 न केवलं तसं चित्तफलवर्णनं ता जाव गदस्य देवीय चि-
 त्तेदस्य । —उपन्यासः प्रसादनम्” । यथा तत्रैव
 सुसं । भट्टा खलं सङ्गाए मएनि भट्टिनीए पसादेश की-
 लिद कोव एदिहि ता किं कस्याभरणेण । अतोवि मे
 शरवरो पसादो एमो जं तए अहं एत्य आलिहिदांति
 कुविदा मे पियसही सामरिका एसा कोव पसादी
 दुय” । केचित्तु “उपपत्तिज्ञो योऽर्थ उपन्यासः स की-
 र्त्तितः” इति वदन्ति उदाहरन्ति च । तत्रैव “अदिच-
 हरा कस्य सा गम्भदावीति । “चातुर्वर्ण्योपगमनं वर्ण-
 संहार इत्येतं” यथा वीरचिते तृतीयेऽङ्के “वरिप्रदिय-
 त्वीषामेष वीरो बुधाजित् समस्तप्रभिरपात्यैर्लोम-
 पादस्य हङ्गः । अयमविरतयतो ब्रह्मवादी पुराणः
 यमुरपि जनकानामद्रुहो याजकाखे” । [प्रतिमायाम् ।
 प्रतिमूर्ति स्त्री प्रतिरूपा मूर्तिः प्रा० व० । देवादिमूर्तिसदृशि-
 प्रविद्यन् पु० प्रति+यत-नञ् । १ वाञ्छायाम् २ उपपद्ये
 ३ निम्नहादौ ४ वन्द्याम् अमरटीकायां भरतसङ्गतादवः ।
 ५ तो गुणान्तराधानरूपे ६ संस्कारे मेदि । ७ एषहणे
 ८ प्रतिपद्ये च त्रिका० । प्रतिरूपो यत्रो यस्य प्रा० ।
 ९ प्रतियत्नयुक्ते त्रि० । १० रचनायां जटाधरः ।
 प्रतियातना स्त्री प्रति+यात्यतेऽनया चु० यत-युच् । ११
 तिमायाम् प्रा० व० १२ त्वरूपयातनायाम् अमरः ।
 प्रतियायिन् त्रि० प्रति+या-भविष्यति गस्या० णिनि । भावि-
 यानयुते भा० व० १३ ७१ श्लो० । [स्वन्ने च ।
 प्रतियोग्य पु० प्रति+युज-भावे वज्र । १ विरोधे २ विरुद्धस-

प्रतियोगिन् त्रि० प्रतिकृपं युज्यते प्रति+युज-भूनुष् ।
 १ प्रतिभूतसम्बन्ध इति । यथा अभावात् प्रतिभूतसम्बन्ध-
 त्वात् घटादिस्तस्य प्रतियोगी । २ विरुद्धपक्षे विशिष्ट-
 बुद्धिनियामकसंसर्गस्य सम्बन्धभेदे यथा संयोगेन घटवद्
 भूतत्वमित्यादौ संयोगस्य घटः प्रतियोगी भूतत्वमनुयोग ।
 चन्द्रतल्लखमित्यादौ सादृश्यस्य चन्द्रः प्रतियोगी तल्ल-
 खमनुयोग । तत्र विशिष्टबुद्धौ प्रकारतया भासमानं संसर्गस्य
 प्रतियोगि विशेषतया भासमानं संसर्गस्यानुयोगीति भेदः ।
 तस्य भावः त्व प्रतियोगित्व न० तच्च प्रतियोगिता स्त्री
 तद्भावे । सा च “अभावाविरहात्मत्वं वस्तुनः प्रतियोगिता”
 इत्याचार्योक्ता । स्वरूपसम्बन्धविशेषरूपा दीधितिकारः ।
 यथा घटो नास्तीत्यादौ घटेऽभावप्रतियोगिता । यथा
 वा घटवद्भूतत्वमित्यादौ घटे भूतत्वाद्योगिकसंयोगस-
 म्बन्धप्रतियोगिता । अखण्डोपाधिर्धर्मविशेष इति सम्प्र-
 दायः । विक्षिप्तेद्यत्नमित्यन्ये यथा चन्द्रवत्तल्लखमित्यादौ
 चन्द्रस्य सादृश्यप्रतियोगित्वम् । अन्ययित्वमित्यपरे । यथा
 चैतस्य पुत्र इत्यादौ मञ्जुतापस्य चैत प्रतियोगित्वम् ।
 घटाभावादिवद्बुद्धौ विशिष्टवैशिष्ट्यावगाहिबुद्धितया अभा-
 वबुद्धिः विशेषप्रविशेषसंसर्गावगाहिनी विशिष्टबुद्धि-
 त्वात् संयोगेन घटवद्भूतत्वमित्यादिवुद्धिवत् इत्यनुमानेन
 अभावे घटादिविशिष्टबुद्धौ सम्बन्धतया अतिरिक्तप्रतियो-
 मितासिद्धिरिति नव्यनैयायकाः । श्रीकृष्णे खण्डनादौ
 तस्य स्वरूपसम्बन्धविशेषरूपत्वेन प्रतियोगिस्वरूपत्व-
 मनुयोगिस्वरूपत्वं वा स्त्रीकायं तेनैवोपपत्तौ नाति-
 रिक्तपदार्थकल्पनेति स्थितम् विस्तरभयाजोक्तम् ।

प्रतियोगितावच्छेदक त्रि० इत० । येन रूपेण यस्या
 भावादौ प्रतियोगिता तादृशे धर्मे यथा घटाभावे घटस्य
 जटलरूपेण प्रतियोगिता अतस्तत्र घटत्वं प्रतियोगिता-
 वच्छेदकं तच्च क्वचित् एकं क्वचिदनेकं तत्र वज्रिनीस्त्री-
 त्वत्वं वज्रित्वमेकं महानसीयवज्रिनीस्त्रीत्यादौ महान-
 सीयत्वं वज्रित्वत्वेत्यादिकमनेकमित्याकरे दृश्यम् ।
 येन सम्बन्धेन प्रतियोगितायाः अभावाद्ये भानं तादृश-
 सम्बन्धे च यथा संयोगेन घटो नास्तीत्यादौ संयोगेन
 घटस्याभावाद्ये प्रतियोगिताभानं तत्र संयोगसम्बन्धः
 प्रतियोगितावच्छेदकसम्बन्ध एवमन्यत्वाप्युक्तम् ।

प्रतिर जठरे चिरकावावस्थाने ऋ० ८।४८।१।

प्रतिश्रु पु० प्रतिकृती रथो यस्य प्रा० व० । १ प्रतियोगे च-
 नाष्ट्यवस्थे तत्तुभातरि नष्टभेदे हरिवं० १२ ख० । यदु-